ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 28. apríla 2005 *

Vo veci C-104/03,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa Protokolu z 3. júna 1971 o výklade Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskej a obchodnej oblasti Súdnym dvorom, podaný Gerechtshof te Amsterdam (Holandsko) rozhodnutím z 12. decembra 2002 a doručený Súdnemu dvoru 6. marca 2003, ktorý súvisí s konaním:

St. Paul Dairy Industries NV

proti

Unibel Exser BVBA,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann (spravodajca), sudcovia N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič, a E. Levits,

generálny advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
tajomník: M.-F. Contet, hlavná referentka,

* Jazyk konania: holandčina.

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 14. júla 2004,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— St. Paul Dairy Industries NV, v zastúpení: R. M. A. Lensen, advocaat,

— Unibel Exser BVBA, v zastúpení: I. P. de Groot, advocaat,

— nemecká vláda, v zastúpení: R. Wagner, splnomocnený zástupca,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: K. Manji, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci M. T. Ward, barrister,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: E. Manhaeve a A.-M. Rouchaud-Joët, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 9. septembra 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 24 Dohovoru o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach

z 27. septembra 1968 (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmeneného a doplneného Dohovorom o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z 9. októbra 1978 (Ú. v. ES L 304, s. 1, a — zmenený text — s. 77), Dohovorom o pristúpení Helénskej republiky z 25. októbra 1982 (Ú. v. ES L 388, s. 1), Dohovorom o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky z 26. mája 1989 (Ú. v. ES L 285, s. 1) a Dohovorom o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva z 29. novembra 1996 (Ú. v. ES C 15, 1997, s. 1, ďalej len „dohovor").

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi St. Paul Dairy Industries NV (ďalej len „spoločnosť St. Paul Dairy") a Unibel Exser BVBA (ďalej len „spoločnosť Unibel"), obe so sídlom v Belgicku, o výsluchu svedka s bydliskom v Holandsku.

Právny rámec

Dohovor

3 Článok 24 dohovoru stanovuje:

„Súdom zmluvných štátov možno podať návrh na vydanie predbežných opatrení, vrátane ochranných opatrení, ktoré sú dostupné podľa právneho poriadku daného štátu, aj keby podľa tohto dohovoru mali právomoc rozhodovať vo veci samej súdy iného zmluvného štátu." [*neoficiálny preklad*]

Vnútroštátne právo

4 Článok 186 ods. 1 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (holandský občiansky súdny poriadok, ďalej len „WBR") stanovuje, že v prípade, že zákon pripúšťa dôkaz výsluchom svedka, možno ešte pred začatím konania na základe návrhu nariadiť predbežné vypočutie svedka.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

5 Uznesením z 23. apríla 2002 nariadila Rechtbank te Haarlem (Holandsko) na návrh spoločnosti Unibel predbežné vypočutie svedka, ktorý má bydlisko v Holandsku.

6 Spoločnosť St. Paul Dairy podala proti tomuto uzneseniu odvolanie na Gerechtshof te Amsterdam s tvrdením, že holandský súd nemá právomoc konať o návrhu spoločnosti Unibel.

7 Pokiaľ ide o samotný spor medzi spoločnosťami Unibel a St. Paul Dairy, uznesenie, ktorým sa podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, uvádza, že je nesporné, že obaja účastníci konania sú usadení v Belgicku, že predmetný právny vzťah v konaní pred vnútroštátnym súdom sa riadi belgickým právom, že právomoc konať v tejto veci má belgický súd a že ani v Holandsku, ani v Belgicku nebola podaná žaloba s rovnakým predmetom.

8 Za týchto podmienok prerušil Gerechtshof te Amsterdam konanie a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Spadá inštitút ‚výsluchu svedka pred začatím konania' upravený v článkoch 186 a nasl. WBR do rozsahu pôsobnosti Bruselského dohovoru aj po zohľadnení toho, že v súlade s citovanými článkami je cieľom tohto inštitútu umožniť, aby sa svedecké výpovede uskutočnili čo najskôr po sporných skutočnostiach a zabrániť strate dôkazov, ale slúži aj predovšetkým na to, aby umožnil každému, kto má záujem na neskoršom občianskom súdnom konaní, t. j. tomu, kto má v úmysle podať žalobu, tomu, kto očakáva, že bude žalovaný, alebo tretej osobe, ktorá má iný záujem na konaní, získať vopred ozrejmenia o skutočnostiach (o ktorých možno ešte nemá presnú znalosť) s cieľom, aby mohol lepšie zhodnotiť svoju situáciu, najmä vo vzťahu k otázke proti komu sa má spor viesť?

2. Ak je odpoveď kladná, ide o opatrenie podľa článku 24 Bruselského dohovoru?"

O prejudiciálnych otázkach

9 Predmetom otázok položených vnútroštátnym súdom, ktoré je vhodné preskúmať spolu, je v podstate otázka, či spadá návrh na nariadenie výsluchu svedka podaný pred začatím konania vo veci samej s tým cieľom, aby navrhovateľ mohol zhodnotiť účelnosť prípadnej žaloby, do rozsahu pôsobnosti dohovoru ako predbežné alebo ochranné opatrenie v zmysle jeho článku 24.

10 Najprv treba pripomenúť, že článok 24 dohovoru možno použiť s cieľom získať predbežné alebo ochranné opatrenia len v rámci vecného rozsahu pôsobnosti dohovoru, ako je definovaný v jeho článku 1 (rozsudky z 27. marca 1979, De Cavel, 143/78, Zb. s. 1055, bod 9; z 31. marca 1982, C. H. W., 25/81, Zb. s. 1189, bod 12, a zo 17. novembra 1998, Van Uden, C-391/95, Zb. s. I-7091, bod 30). Je teda povinnosťou vnútroštátneho sudcu overiť, či je to prípad veci prejednávanej pred vnútroštátnym súdom.

11 Článok 24 dohovoru umožňuje, aby súd zmluvného štátu rozhodol o návrhu na vydanie predbežného alebo ochranného opatrenia aj keď nemá právomoc konať vo veci samej. Toto ustanovenie totiž stanovuje výnimku zo systému právomocí upraveného dohovorom, a preto musí byť vykladané reštriktívne.

12 Cieľom odchylnej právomoci uvedenej v článku 24 dohovoru je zabrániť tomu, aby účastníci konania utrpeli ujmu vyplývajúcu z dĺžky trvania konania, ktorá je vlastná každému medzinárodnému konaniu.

13 V súlade s týmto cieľom sa pod „predbežnými alebo ochrannými opatreniami" v zmysle článku 24 dohovoru rozumejú opatrenia, ktoré sú vo veciach spadajúcich do rozsahu pôsobnosti dohovoru, určené na zachovanie skutkového alebo právneho stavu s cieľom ochrany práv, ktorých uznanie sa navrhuje na súde s právomocou konať vo veci samej (rozsudky z 26. marca 1992, Reichert a Kockler, C-261/90, Zb. s. I-2149, bod 34, a Van Uden, už citovaný, bod 37).

14 Vydanie takýchto opatrení si od súdu vyžaduje okrem osobitnej obozretnosti aj presnú znalosť konkrétnych okolností, v ktorých má opatrenie vyvolať svoje účinky. Vo všeobecnosti musí podriadiť svoj súhlas všetkým podmienkam, ktoré zabezpečia predbežný alebo ochranný charakter opatrenia, ktoré nariadi (rozsudky z 21. mája 1980, Denilauler, 125/79, Zb. s. 1553, bod 15, a Van Uden, už citovaný, bod 38).

15 V konaní pred vnútroštátnym súdom má navrhované opatrenie, t. j. výsluch svedka s bydliskom v členskom štáte pred súdom zmluvného štátu, za cieľ zistiť skutočnosti, od ktorých by mohlo závisieť riešenie budúceho sporu, ktorý patrí do právomoci súdu iného zmluvného štátu.

16 Z uznesenia, ktorým sa podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, vyplýva, že cieľom tohto opatrenia, ktorého vydanie nie je podľa práva dotknutého zmluvného štátu podriadené žiadnym osobitným podmienkam, je umožniť navrhovateľovi zhodnotiť účelnosť prípadnej žaloby, určiť základ takejto žaloby a posúdiť závažnosť žalobných dôvodov, ktoré možno v tomto rámci uplatniť.

17 Keďže chýba akékoľvek iné odôvodnenie okrem záujmu navrhovateľa posúdiť účelnosť konania vo veci samej, treba skonštatovať, že navrhované opatrenie v konaní pred vnútroštátnym súdom nezodpovedá takému účelu sledovanému článkom 24 dohovoru, aký bol uvedený v bodoch 12 a 13 tohto rozsudku.

18 V tejto súvislosti treba poukázať na to, že vydanie takéhoto opatrenia by v štádiu dokazovania mohlo byť ľahko použité na obchádzanie princípov právomoci uvedených v článkoch 2 a 5 až 18 dohovoru.

19 Zásada právnej istoty, ktorá predstavuje jeden z cieľov dohovoru, však predovšetkým vyžaduje, aby sa princípy právomoci, ktoré sa odchyľujú od všeobecného princípu uvedeného v článku 2 dohovoru, napr. tie uvedené v článku 24, vykladali takým spôsobom, že by umožnili informovanému žalovanému rozumne predpokladať, na akom súde, okrem súdov štátu jeho bydliska, môže v rámci súdneho konania brániť svoje záujmy (pozri v tom zmysle rozsudky z 28. septembra 1999, GIE Groupe Concorde a i., C-444/97, Zb. s. I-6307, body 23 a 24; z 19. februára 2002, Besix, C-256/00, Zb. s. I-1699, bod 24, a z 1. marca 2005, Owusu, C-281/02, Zb. s. I-1383, body 38 až 40).

20 Vydanie takého opatrenia, aké je predmetom konania pred vnútroštátnym súdom, môže viesť k znásobeniu súdnych právomocí o jednom a tom istom právnom vzťahu, čo je v rozpore s cieľmi dohovoru (rozsudok z 20. marca 1997, Farrell, C-295/95, Zb. s. I-1683, bod 13).

21 Aj keď sú následky, opísané v bodoch 18 a 20 tohto rozsudku, inherentné použitiu článku 24 dohovoru, možno ich odôvodniť len vtedy, ak navrhované opatrenie zodpovedá účelu tohto článku.

22 Ako už bolo konštatované v bode 17 tohto rozsudku, to nie je prípad konania pred vnútroštátnym súdom.

23 Navyše návrh na výsluch svedka by za takých okolností, aké sú vo veci prejednávanej pred vnútroštátnym súdom, mohol byť použitý ako prostriedok na obchádzanie pravidiel upravujúcich zasielanie a vykonávanie dožiadaní vyhotovených súdmi členského štátu s rovnakými zárukami a s rovnakým účinkom pre všetky osoby podliehajúce súdnej právomoci [pozri nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 174, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 121)].

24 Tieto úvahy postačujú na vylúčenie toho, aby sa opatrenie, ktorého hlavným cieľom je umožniť navrhovateľovi posúdenie šancí lebo rizík prípadného konania, mohlo považovať za predbežné alebo ochranné opatrenie v zmysle článku 24 dohovoru.

25 Na položené otázky treba preto odpovedať tak, že článok 24 dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že pod pojem „predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení" nespadá opatrenie nariaďujúce výsluch svedka s cieľom umožniť navrhovateľovi zhodnotiť účelnosť prípadnej žaloby, určiť základ takejto žaloby a posúdiť závažnosť žalobných dôvodov, ktoré možno v tomto rámci uplatniť.

O trovách

26 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol a vyhlásil:

Článok 24 Dohovoru o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach z 27. septembra 1968, zmenený a doplnený Dohovorom o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z 9. októbra 1978, Dohovorom o pristúpení Helénskej republiky z 25. októbra 1982, Dohovorom o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky z 26. mája 1989 a Dohovorom o pristúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédskeho kráľovstva z 29. novembra 1996 sa má vykladať v tom zmysle, že pod pojem „predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení" nespadá opatrenie nariaďujúce výsluch svedka s cieľom umožniť navrhovateľovi zhodnotiť účelnosť prípadnej žaloby, určiť základ takejto žaloby a posúdiť závažnosť žalobných dôvodov, ktoré možno v tomto rámci uplatniť.

Podpisy